

LEKCE 2

ROZKAZOVACÍ ZPŮSOB - НАКАЗОВИЙ СПОСІБ

Rozkazovací způsob má pouze tvary 2. os. j.č. a 1.a 2. os. mn. č.

Rozkaz se tvoří od kmene přítomného času dvojitým způsobem.

1.	2. os. sg. 1. os. pl. 2. os. pl.	-И -ІМО -ІТЬ
1. Obvykle pod přízvukem: <i>беру́, бері́мо, бері́ть; живу́, живі́мо, живі́ть; іду́, іді́мо, іді́ть; печу́, печі́м(о), печі́ть.</i>		
2. U sloves s přízvuknou předponou ви- , jež mají bez předpony přízvuk na konci: <i>ві́бери, ві́бері́мо, ві́бері́ть X беру́, бері́мо, бері́ть; ві́жени, ві́жені́мо, ві́жені́ть X жену́, жені́мо, жені́ть</i>		
3. U sloves s příponou -ну- v infinitivu po souhlásce: <i>кивну́, кивні́мо, кивні́ть; кри́кни, кри́кні́мо, кри́кні́ть; моргну́, моргні́мо, моргні́ть; сту́кни, сту́кні́мо, сту́кні́ть</i>		
4. U sloves s kmenem končícím na л nebo р po souhlásce <i>підкрэ́сли, підкрэ́слі́мо, підкрэ́слі́ть; прові́три, прові́трі́мо, прові́трі́ть</i>		
2.	2. os. sg. 1. os. pl. 2. os. pl.	-0 (nulová koncovka) -МО -ТЕ
1. po samohláskách: <i>гра́й, гра́й́мо, гра́й́те; купу́й, купу́й́мо, купу́й́те; сті́й, сті́й́мо, сті́й́те.</i>		
2. Po souhláskách б, п, в, м, ж, ч, ш, щ, р <i>не горб(ся), не горбте(сь); сип, сипмо, сипте; став, ставмо, ставте; ознайом, ознайоммо, ознайомте; ріж, ріжмо, ріжте; поклич, покличмо, покличте; руш, рушмо, руште; морщ, морщмо, морщите; повір, повірмо, повірте</i>		
3. Po souhláskách д, т, з, с, л, н rovněž mizí, přičemž dochází k měkčení uvedených souhlásek, jež se v písnu označuje měkkým znakem: <i>сядь, сядьмо, сядьте; трать, тратьмо, тратьте; чисть, чистьмо, чистьте; лязь, злазьмо, злазьте; повісь, повісьмо, повісьте; визволь, визвольмо, визвольте; стань, станьмо, станьте</i>		
POZNÁMKY: 1. Od slovesa <i>істи</i> se rozkazovací způsob tvoří takto: <i>їж, їжмо, їжте.</i> Slovesa <i>доповісти, розповісти</i> rozkazovací způsob netvoří, v těchto případech se obvykle užije formy nedokonavého způsobu: <i>доповідай, розповідай;</i> 2. Souhlásky г, к se v rozkazovacím způsobu mění na ж, ч . Souhlásky з, с, х ve slovesech typu <i>казати, писати, брехати</i> se mění na ж, ш : <i>бігти — біжу́, біжі́мо, біжі́ть; лягти — ляж, ляжмо, ляжте; пекти — печу́, печі́мо, печі́ть; казати — кажу́, кажі́мо, кажі́ть; писати — пишу́, пиші́мо, пиші́ть; брехати — (не) брешу́, (не) бреші́ть;</i> 3. Všechna slovesa se sufixem -ува- (-юва) mají před koncovkou rozkazovacího způsobu у (ю) : <i>вимірю́й, просмілю́й, розка́зу́й</i>		

Rozkaz pro 1. a 3. osobu singuláru a 3. osobu plurálu tvoříme pomocí částic **ХАЙ, НЕХАЙ** a určitého tvaru plnovýznamového slovesa v přítomném/jednoduchém budoucím čase oznamovacího způsobu.

хай прочитаю, нехай напише, хай знають

Tvoříme-li rozkaz od sloves dokonavého vidu, je tento rozkaz kategoričtější, než rozkaz utvořený od sloves nedokonavého vidu.

*Сядь! x Сідай!
Sedni (si)! x Posad' se.*

1. Використовуючи наказовий спосіб, скажіть Олені, що вона має зробити.

Vzor: *виконати вправу – Олено, виконай вправу.*

1) сидіти спокійно	6) застібнути кўртку
2) перегорнути сторінку	7) не обманювати під час іспиту
3) не заважати працювати	8) залишити записку
4) не сваритися з сестрою	9) одягтися потепліше
5) пам'ятати про все	10) віпрасувати спідницю

2. Реагуйте за зразком.

Vzor: *Показати тобі фотографії? – Покажи, будь-ласка.*

1) Зателефонувати тобі зівтра?	6) Загорнути пакўнок?
2) Принести тобі ще шматок хліба?	7) Нагодувати котів?
3) Зачиніти двєрі?	8) Роздрукувати цей текст?
4) Сходіти за продўктами?	9) Поговорити мені з ним?
5) Прибрати в кімнаті?	10) Розбудіти їх вранці?

3. Утворіть наказовий спосіб.

Vzor: *Треба працювати сумлінно. – Працюйте сумлінно.*

1) Необхідно вівести пляму.	6) Слід переодягтися в урочистий одяг.
2) Треба прибрати на кўхні.	7) Рекомендўю усміхатися побільше.
3) Раджу відвідати лікаря.	8) Необхідно вівчити нові слова.
4) Треба підігріти обід.	9) Треба заповнити цю анкєту.
5) Слід влаштувати вечірку.	10) Не раджу відповідати на це питання.

4. Утворіть давальний і орудний відмінки однини та множини:

Урочи́ста церемо́нія, отру́йне зілля, окре́ме запитання́, матеріа́льна ці́нність, ліся́че ху́тро, руде́ лисе́ня, кана́тна до́рога, глибо́ка неприто́мність, стихі́йне лі́хо, непрацю́юче гальмо́, шта́тний праці́вник, нержаві́юча сталь, неупере́дженне рі́шення.

5. Утворіть родовий відмінок однини та множини.

Керамі́чна ва́нна, гірська́ місце́вість, чо́рне білче́ня, примусо́ве вико́нання, до́блесний во́їн, кана́тна до́рога, пра́ве крило́, леда́чий праці́вник, дівочи́й щоде́нник, перела́мана че́люсть, неймові́рне стражда́ння, вилицюва́те облі́ччя, іроні́чне заува́ження.

6. Перекладіть українською мовою.

1) Koupiš si nové boty.	16) V parku roste starý strom.
2) Vidíte ten vysoký dům?	17) Bydlíme ve starém paneláku.
3) Jdou spolu do kina.	18) Oni mě neznají.
4) Učitelka opravuje naše diktáty.	19) Na koho čekáš?
5) Dáš mi ten červený bonbón?	20) Nemocný se pohybuje pomalu.
6) Zpíváme ukrajinské lidové písně.	21) Žáci běhají po chodbě.
7) Dnes jedeme na výlet.	22) Daruji Ti tu zajímavou knihu.
8) Jídelna se nachází v centru.	23) Koza se pase na zahradě.
9) Babička si oblékne teplý kabát.	24) Uvaříme vám chutnou polévku.
10) Máma nese těžkou tašku.	25) Znáš tu anglickou pohádku?
11) To se mi nelíbí.	26) Děti nerady čtou.
12) Pořídíme si brzy nové auto.	27) Auto pomalu zastavuje.
13) Synovec vyřídí pozdrav své tetě.	28) Rostou v hlubokém lese houby?
14) V létě odpočíváme u moře.	29) Sypu* koláč moučkovým cukrem. .цукрова пудра
15) Petr jde právě do obchodu.	30) Potkáváš ho pravidelně?

*сіпати – сіплю, сіплеш, сіплють//посіпати X посіпати

7. Від дієслів, використаних у реченнях попередньої вправи, спробуйте утворити наказовий спосіб.

8. Опишіть якомога детальніше дію на малюнках, пофантазуйте та придумайте, як далі розгорталася подія. Запам'ятайте нові слова, спробуйте ввести їх у речення.

нудний – нудьга – нудьгувати
близнюкі/близнята - dvojčata
не мати нічого проти//не заперечувати//погодитися на що/з чим//дати згоду на що
паркán/пліт/тин/огорóжа
хвіртка
привáтний будинок
ділянка
доглядáти дітэй
нянька, доглядáльниця (за дітьми, за людьмі похілого віку, за хворими)
отóчений/обнэсений/огорóджений
стэжка
(по)просіти дóзволу
Звернўтися з прохáнням